SIRBİSTAN CUMHURİYETİ BÜLTENİ

TEMMUZ 2024

1. GENEL BİLGİLER

Başlıca Sosyal Göstergeler

Resmi Adı	Sırbistan Cumhuriyeti
Nüfus	6.610.000 (Nisan 2024, IMF)
Dil	Sırpça (Macarca, Boşnakça, Roman, Arnavutça)
Yüzölçümü	77.474 km2
Başkenti	Belgrad
Başlıca Şehirleri	Belgrad, Novi Sad, Nis, Kragujevac
Yönetim Biçimi	Parlamenter Demokrasi
Devlet Başkanı	Cumhurbaşkanı Aleksandar Vuçiç
Para Birimi	Sırp Dinarı (RSD)

Üyesi Olduğu Başlıca Uluslararası Kuruluşlar: Dünya Ticaret Örgütü (World Trade Center - WTO), Birleşmiş Milletler (United Nations - UN), Avrupa Konseyi (Council of Europe), Uluslararası Para Fonu (International Monetary Fund - IMF), AGİT, EFTA, GDAÜ, BİK, KEİ Dünya Bankası.

Coğrafi Konum

Sırbistan, Avrupa'nın Güney Doğusunda, Balkan Yarımadası'nın orta kesiminde bulunmakta, Avrupa ile Asya'yı birbirine bağlayan Pan Avrupa Koridorunda yer almaktadır.

Ülkenin Kuzeyinde Macaristan, batısında Hırvatistan ve Bosna Hersek, güneyinde K. Makedonya ve Kosova, doğusunda Romanya ve Bulgaristan bulunur. Karadağ'ın ayrılmasından sonra Sırbistan'ın deniz çıkış noktası kalmamıştır.

Ülkedeki coğrafi özellikler bölgeden bölgeye farklılıklar göstermektedir. Ülkenin kuzeybatısında Voyvodina'yı kapsayan bölgede verimli ovalar, Sumadiya'da alçak tepeler, ülkenin doğusu, ortası ve batısında ise yüksek dağlık bölgeler göze çarpmaktadır.

Ülke ormanlık alanlar bakımından zengindir. Ormanlar ülke topraklarının yaklaşık 28.580 km2'sini kaplamaktadır. Sırbistan'da akarsuların toplam uzunlukları 3.180 km'dir. Ülkenin en önemli akarsularından biri olan Tuna nehri 589 km uzunluğa sahiptir.

İklim ülkenin ortalarında ve batısında kıtasaldır. İç bölgelerde yaz aylarında sıcaklık 30 dereceyi aşarak kuraklığa neden olabilmektedir.

Siyasi ve İdari Yapı

1945 yılında kurulan ve altı Cumhuriyet (Bosna-Hersek, Hırvatistan, Karadağ, Makedonya, Slovenya ve Sırbistan Sosyalist Cumhuriyetleri) ile iki özerk bölgeden (Kosova ve Voyvodina) oluşan Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti'nin dağılma sürecine girmesi sonucu 27 Nisan 1992 tarihinde kabul edilen anayasa uyarınca Sırbistan ve Karadağ'dan oluşan yeni Yugoslavya Federal Cumhuriyeti kurulmuştur.

Sırbistan ve Karadağ'ın ilişkilerinin yeniden tanımlanması çerçevesinde 2002'de imzalanan Belgrad Anlaşması'nın ardından 4 Şubat 2003 tarihinde Anayasal Şart resmen kabul edilmiş, ülkenin adı Sırbistan ve Karadağ Devlet Birliği olmuştur.

Sırbistan ve Karadağ Devlet Birliği'nin bir parçası olan Karadağ, 21 Mayıs 2006 tarihinde düzenlenen referandumun ardından, 3 Haziran 2006 tarihinde bağımsızlığını ilan etmiştir. Sırbistan Parlamentosu ise 5 Haziran 2006 tarihinde aldığı bir kararla, Sırbistan Cumhuriyeti'nin, Sırbistan ve Karadağ Devlet Birliği'nin "ardıl devleti" olduğunu ilan etmiştir.

2009 yılında Sırbistan Millî Meclisi ülkeyi 7 istatistiksel bölgeye ayıran "Eşit Bölgesel Kalkınma Kanunu" çıkarmıştır. 7 Nisan 2010 tarihinde Kanun tadil edilmiş, bölge sayısı 5 olarak düzenlenmiştir; Voyvodina, Belgrad, Şumadiya ve Batı Sırbistan, Güney ve Doğu Sırbistan, Kosova ve Metohiya Özerk Bölgesi.

Ülkenin idari dağılımında 150 adet belediye vardır. Bu idari birimler, Sırbistan'daki yerel yönetim merkezlerini oluştururlar. Ülkede belediye alanlarından 33 tanesi şehir belediyesi yapısındadır. Sırbistan idari yapısında ayrıca 24 adet idari statüye sahip şehir vardır.

Şehir yapılarından bazıları şehir belediyesi birimini oluştururken, bazı şehirler bu statüye sahip değildir. Belgrad, Novi Sad, Niş, Kragujevac, Požarevac ve Vranye olarak 6 şehir ülkedeki şehir belediyelerindendirler. Bu şehirlerin yapısında ayrıca birden fazla belediye birimi bulunur.

Kosova'nın nihai statüsü konusunda Sırbistan ve Kosova makamları arasında iki yıl süreyle sürdürülen müzakerelerden bir sonuç alınmaması üzerine Kosova 17 Şubat 2008 tarihinde bağımsızlık ilan etmiştir. Sırbistan ise, Kosova'nın tek taraflı bağımsızlık ilanını Sırbistan Anayasası, BM Şartı ve 1244 sayılı BMGK kararına aykırı olduğunu ifadeyle, müzakerelerin sürdürülmesi gerektiğini savunmaya devam etmiştir.

Sırbistan tek meclisli sisteme göre yönetilmektir. Meclisin 250 üyesi 4 yılda bir yapılan seçimlerle belirlenmektedir. Devlet başkanı olan Cumhurbaşkanı 5 yılda bir iki kereden fazla olmamak üzere seçilir.

Nüfus ve İstihdam

2024 yılı verilerine göre Sırbistan'ın nüfusu 7 milyona yaklaşmıştır. Sırbistan'ın nüfusu hızlı bir şekilde azalmakta, orta ve uzun vadede de bu durumun devam etmesi beklenmektedir. Ülkede doğum artış oranının negatif olması nüfusu olumsuz etkilemekte, nüfusun yaşlanması ile birlikte sosyal güvenlik sistemi üzerindeki baskı giderek artmaktadır. Nüfusun yarısından fazlası (%56) büyük şehirlerde yaşamakta olup, okuryazarlık oranı %98'dir.

Ülkede etnik Sırplar, nüfusun %88'i ile çoğunluğu oluşturmaktadır. İkinci büyük etnik grup %3,4'lük oran ile ülkenin kuzey bölümünde yoğunlaşan Macarlardır. Nüfusun %2'lik kısmını oluşturan Boşnaklar ise, Karadağ sınırındaki Sandzak bölgesinde yaşamaktadır. Sırbistan nüfusunun %1,4'ünü ise Romanlar oluşturmaktadır.

Ülkedeki işsiz sayısının toplam işgücüne oranının 2024 yılında %9,4 olacağı tahmin edilmektedir (IMF-Nisan 2024).

Ülkede 3 milyon civarında işgücü bulunmaktadır. İşgücünün %17,8'i tarım, %25,6'sı sanayi, %56,6'sı hizmetler sektöründe çalışmaktadır. Yoksulluk sınırı altında yaşayanların nüfusa oranı ise %9 civarındadır.

Sırbistan yüksek işsizlik oranına sahip ülke durumundadır. Sırbistan'da yatırımların tam anlamıyla yapılamaması, yeni iş olanaklarını yaratmayı ve işsizliği azaltmayı engellemektedir. Bu nedenle Sırbistan Hükümeti, özellikle yabancı yatırımcının ülkeye gelmesi konusunda çağrılar yapmakta, başta elektronik, bilgi teknolojisi ve otomotiv sektörleri olmak üzere yabancı yatırım çekmeyi hedeflemektedir.

Doğal Kaynaklar

Sırbistan doğal enerji kaynakları bakımından zengin bir ülke değildir. Ülke ihtiyacının ancak %25'i yerel kaynaklardan sağlanmaktadır.

Ülkenin kömür rezervlerinin gelecek 50 yılda, petrol ve gaz rezervlerinin ise 20 yıl içerisinde tükeneceği ifade edilmektedir. Hidroelektrik üretimi önemli bir enerji kaynağı olup, gelecek yıllarda daha da artırılması hedeflenmektedir.

Madenler, Sırbistan endüstrisi ve ekonomisinin temel taşını oluşturmaktadır. Ülkede petrol, doğalgaz, kömür, demir, bakır, çinko, antimon, krom, altın, gümüş, magnezyum, pirit, kireç, mermer ve tuz çıkarılmaktadır.

2. GENEL EKONOMİK DURUM

Temel Ekonomik Göstergeler

	2022	2023	2024*	2025*	2026*	2027*	2028*	2029*
GSYİH (Cari Fiyatlar - milyar $)	63,56	75,19	81,87	87,74	94,26	100,9	107,91	115,73
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar %)	2,6	2,5	3,5	4,5	4,0	4,0	4,0	4,0
Kişi Başına Düşen Milli Gelir (Cari Fiyatlar - $)	9.538	11.327	12.384	13.324	14.372	15.447	16.570	17.824
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort,%)	12	12,4	4,8	3,1	3,0	3,0	3,0	3,0
Cari İşlemler Dengesinin GSYİH'ya Oranı (%)	-6,9	-2,6	-3,9	-4,7	-5,0	-5,1	-5,2	-5,4
İşsizliğin Toplam İşgücüne Oranı (%)	9,4	9,5	9,4	9,3	9,3	9,2	9,1	9,1
Nüfus (milyon)	6,66	6,64	6,61	6,59	6,56	6,53	6,51	6,49
Devletin Genel Toplam Borçlanmasının GSYİH'ya Oranı (%)	53,5	48,9	49,1	48,3	47,1	47,1	47,2	46,1

Kaynak: IMF

*Tahmini veriler (Nisan 2024)

Ülke, büyük ölçüde pazar güçlerinin hakim olduğu bir geçiş ekonomisine sahip olmakla birlikte, devlet sektörü ekonomide geniş bir alanda görülmekte ve birçok yapısal reforma hala ihtiyaç duyulmaktadır.

Sırp ekonomisi temel olarak yabancı sermaye destekli imalat sektörüne ve ihracata dayanmaktadır. Dünyadaki finansal kriz, uzun vadede ülkenin kalkınması için ihtiyaç duyulan yapısal ekonomik reformları sekteye uğratmışsa da Sırbistan bu olumsuzlukları yavaş da olsa gidermeye çalışmaktadır.

Sırbistan sahip olduğu yaklaşık 7 milyonluk nüfus ile orta ölçekli bir pazar olarak tanımlanabilir. Ülke pazar büyüklüğü açısından Güneydoğu Avrupa'da Romanya ve Bulgaristan'ın arkasından 3. sırada yer almaktadır.

Yaşanan savaşlar, uygulanan uluslararası yaptırımlar, uluslararası askeri müdahaleler ekonomik ve sosyal açıdan gerilemeye ve altyapının tahrip olmasına yol açmış, yaşam standartlarını olumsuz yönde etkilemiştir. Söz konusu dönemde GSYİH %50 oranında gerilemiş ve yoksulluk büyük oranda artmıştır.

Sırbistan ekonomisinin en önemli konuları; yüksek işsizlik oranı ve yeni iş alanları yaratılması, enflasyon, yüksek kamu harcamaları, gittikçe büyüyen kamu borçlanmaları, artan kamu ve özel dış borçlar, yeni yabancı yatırımların çekilmesi ve yeniden IMF programının yürütmeye konulmasıdır.

Sırbistan ekonomisini çekici kılan unsurlar arasında, ülkenin stratejik konumu, göreceli ucuz ve kalifiye olan bir işgücüne sahip olması, AB, Rusya, Türkiye ve CEFTA Ülkeleri ile yapılan Serbest Ticaret Anlaşmaları ve yabancı yatırımlara uygulanan oldukça cömert teşvik paketleri sıralanabilir. Sırbistan esnek döviz kuru politikası uygulamakta, bu durum ülkenin rekabet gücüne olumlu yönde yansımaktadır.

Sırbistan'ın ekonomik yapısı, gelişmiş ekonomilerde olduğu gibi, tarım ve sanayiden hizmetler sektörüne doğru kaymaya devam etmektedir. Çoğunluğu ülkenin kuzey kısmındaki Voyvadina bölgesinde yerleşik olan geniş tarım sektörü ülke ekonomisindeki yerini hala önemle korumaktadır.

2020 yılı verilerine göre ülkenin GSYİH'sı içinde tarım sektörünün payı %6, sanayinin %25 ve hizmetler sektörünün %52'dir. Sırbistan, kimya, tekstil, otomobil üretimi, mobilya ve gıda işleme gibi sektörler başta olmak üzere güçlü bir sanayi potansiyeline sahiptir. Ülkede başta turizm olmak üzere hizmetler sektörü GSYİH'nın yarısından fazlasını oluşturmaktadır.

Sırbistan ihracatı artırmak ve temel altyapı yatırımlarını güçlendirebilmek için 2010 yılında yeni bir uzun dönem ekonomik büyüme planını yürürlüğe koymuştur. Bu program uygulandığından beri Sırbistan'ın ihracatında gözle görülür bir artış kaydedilmiştir.

Avrupa Birliği 2003 yılındaki Selanik Zirvesinde, Sırbistan'ı potansiyel aday ülke olarak ilan etmiş, 2009 yılında üyelik başvurusunda bulunan Ülkeye 2012 Martında da aday ülke statüsü vermiştir. Sırbistan'ın AB tam üyelik görüşmeleri Ocak 2014'ten bu yana yürütülmektedir.

3. DIŞ TİCARET

Genel Durum

Sırbistan, Aralık 2009 tarihinde EFTA ülkeleri ile Serbest Ticaret Anlaşması imzalamıştır. Sırbistan'ın, Türkiye, Kazakistan ve Beyaz Rusya ile Serbest Ticaret Anlaşmaları, ABD ile de Tercihli Ticaret Anlaşması bulunmaktadır.

Avrupa Birliği'ne üye olmayan Merkezi ve Güneydoğu Avrupa ülkelerinin oluşturduğu Orta Avrupa Serbest Ticaret Anlaşması'na (CEFTA) taraf olan ülkelerden biri olan Sırbistan, Bağımsız Devletler Topluluğu dışında Rusya Federasyonu ile Serbest Ticaret Anlaşması imzalayan tek ülkedir.

Sırbistan'ın da taraf olduğu Merkezi Avrupa Ülkeleri Serbest Ticaret Anlaşması-CEFTA, sadece Güney-Doğu Avrupa ülkelerini içeren yaklaşık 30 milyon kişilik bir pazarı yaratmıştır. CEFTA Anlaşması ve yaptığı diğer bölgesel ve ikili ticaret anlaşmaları ile Sırbistan, AB, ABD, Rusya Federasyonu, Kazakistan, Türkiye, Güneydoğu Avrupa, Avrupa Serbest Ticaret Anlaşması Ülkeleri ve Beyaz Rusya'yı da kapsayan 1,3 milyar kişilik bir ticari pazarın merkezinde bulunmaktadır.

AB ile Sırbistan arasında 2009 yılında imzalanan İstikrar ve Ortaklık Anlaşması çerçevesinde, Sırbistan ve AB arasındaki ticaret, gümrük vergisinden muaf olarak gerçekleşmektedir.

Ülkenin Dış Ticareti

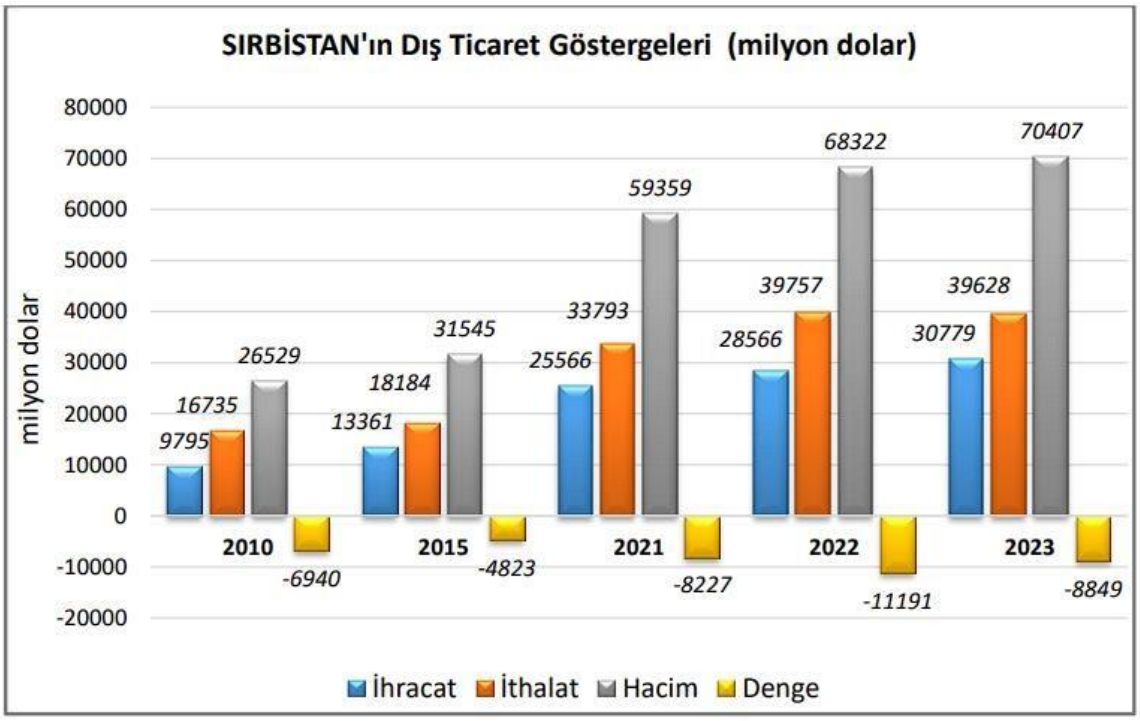

Kaynak:Trademap-*www.trademap.org*

Sırbistan'da dış ticaret ile ilgili konuları düzenleyen başlıca yasalar Dış Ticaret İşlemleri Yasası, Gümrük Yasası, Gümrük Tarifeleri Yasası ve İthalat ve İhracat Rejimlerinde Ürünlerin Sınıflandırılması Yasasıdır. Yasa temel olarak, dış ticaretin liberal olduğunu ve herhangi bir kısıtlamanın bulunmadığını belirtmektedir.Sırbistan Dış Ticaret Yasası, özellikle bir öncekine kıyasla, daha liberal bir yaklaşımla hazırlanmıştır.

1 Ocak 2004'ten beri yürürlükte olan Gümrük Yasası ise Avrupa Birliği standartlarına göre ve AB'nin gümrük yasaları esas alınarak hazırlanmıştır. Sırbistan dış ticaret ile ilgili yasalarını düzenlerken Dünya Ticaret Örgütü, Dünya Gümrük Örgütünün tavsiyelerini dikkate almakta ve GATT tarafından belirlenen düzenlemelere ve AB'nin düzenlemelerine uyum sağlamayı hedeflemektedir.

Sırbistan gümrükleri, halen ithalat sürecine ürünler üzerindeki kontrolünü devam ettirmektedir. Bu durum ürünlerin ithalatında çeşitli sıkıntılara ve gecikmelere neden olabilmektedir fakat bu durumun ortadan kaldırılması için düzenlemeler yapılmaya devam edilmektedir. Diğer taraftan her ne kadar ithalat yasalarla basitleştirilmiş olsa da uygulamada henüz tam anlamıyla uyum sağlanamamıştır. Sırbistan Gümrük Kurumu uygulamanın yasalara uygun yapılabilmesi için çalışmalarına devam etmektedir.

Sırbistan yasalarında dış ticaret ile ilgili herhangi bir kısıtlama bulunmamakla birlikte bazı ürünlerin ithalatında çeşitli sınırlandırmalar mevcuttur. Örnek olarak bazı eczacılık ürünleri, değerli metaller, silah vb. çeşitli ürünlerin ithalatı için lisans gerekliliği bulunmaktadır.

Ülke ağırlıklı olarak; demir çelik, elektrikli ve elektriksiz makineler, plastik ve plastik işleme ürünleri, hububat, sert kabuklu meyve, bakır ve bakır ürünleri ihraç etmektedir. İthalatındaki başlıca ürün grupları ise mineral yakıtlar, elektriksiz ve elektrikli makineler, otomotiv ana ve yan sanayi, plastik ve plastik ürünleri, kağıt ve kağıt ürünleridir.

Net bir ithalatçı ülke olan Sırbistan, dış ticaretinin büyük kısmını AB ve çevresindeki Balkan ülkelerine gerçekleştirmektedir. İthalatın gerçekleştirildiği önemli ülkeler arasında ise Almanya, İtalya, Rusya Federasyonu, Çin ve Macaristan gelmektedir.

Başlıca Ürünler İtibarı ile Dış Ticaret

İhracat

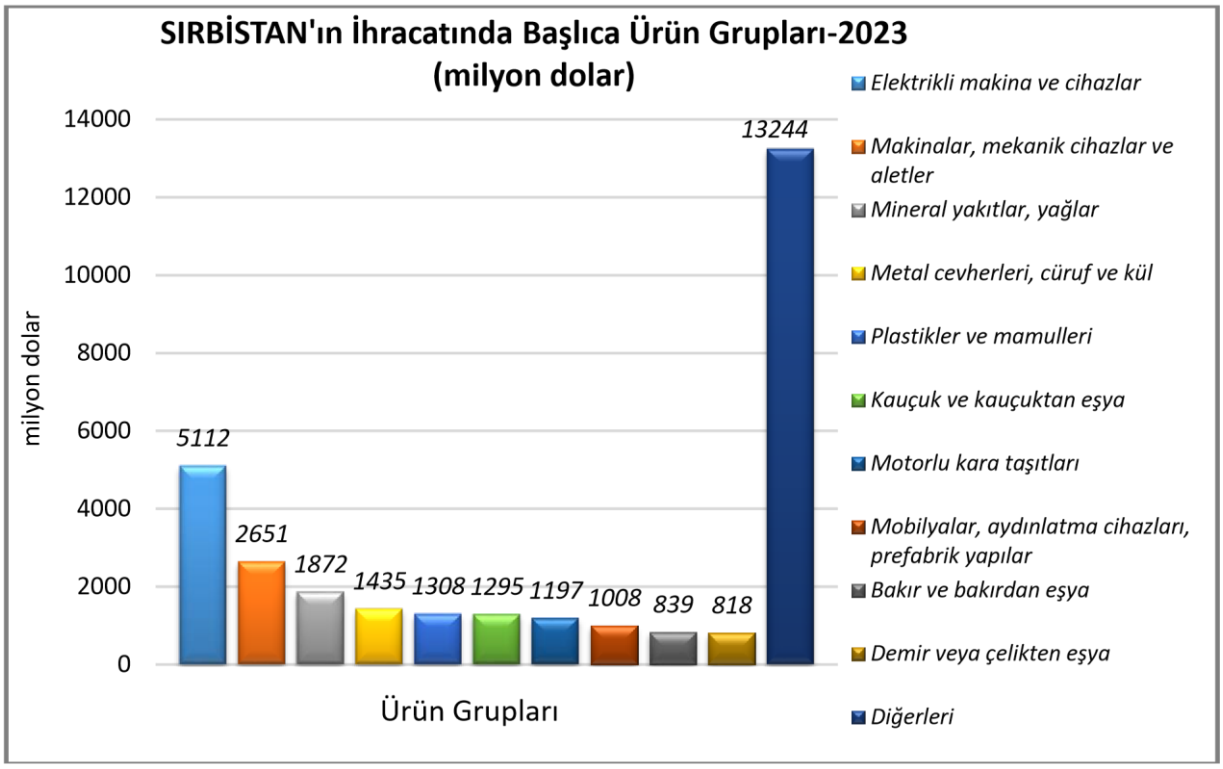

Kaynak:Trademap

Detaylı tablo için tıklayınız

İthalat

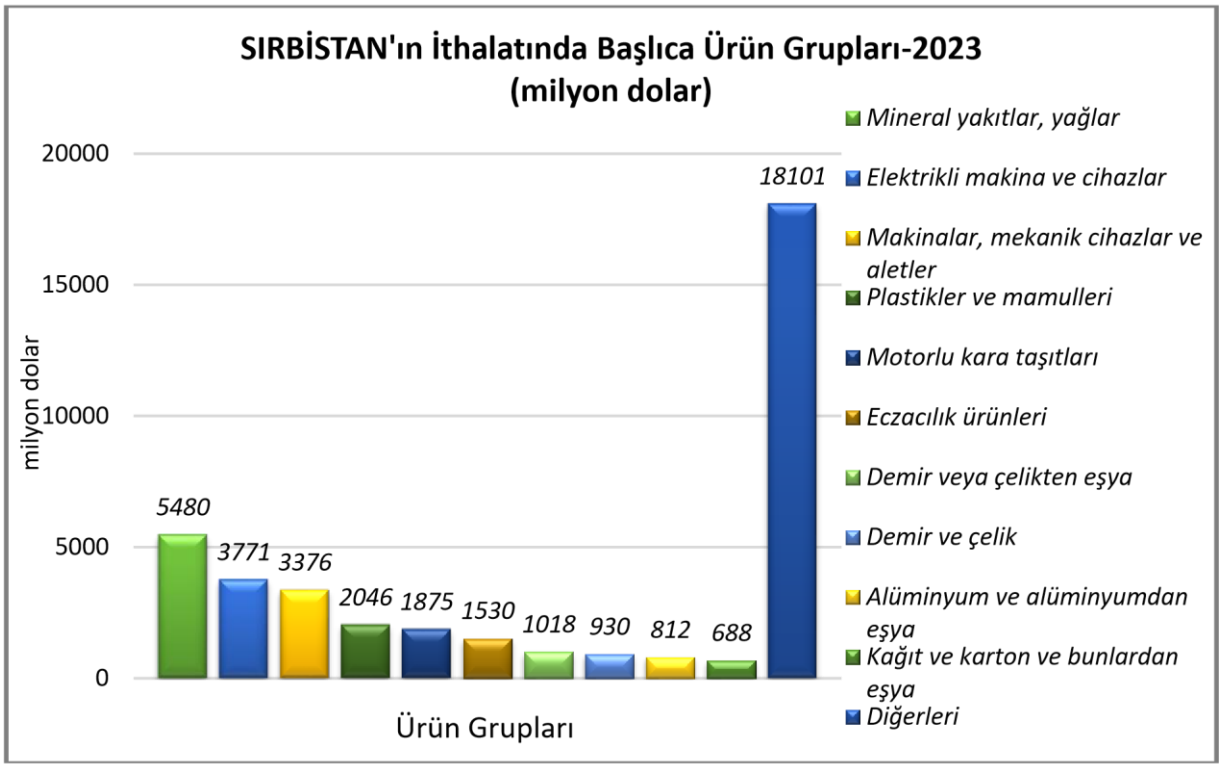

Kaynak:Trademap

Detaylı tablo için tıklayınız

Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticaret

İhracat

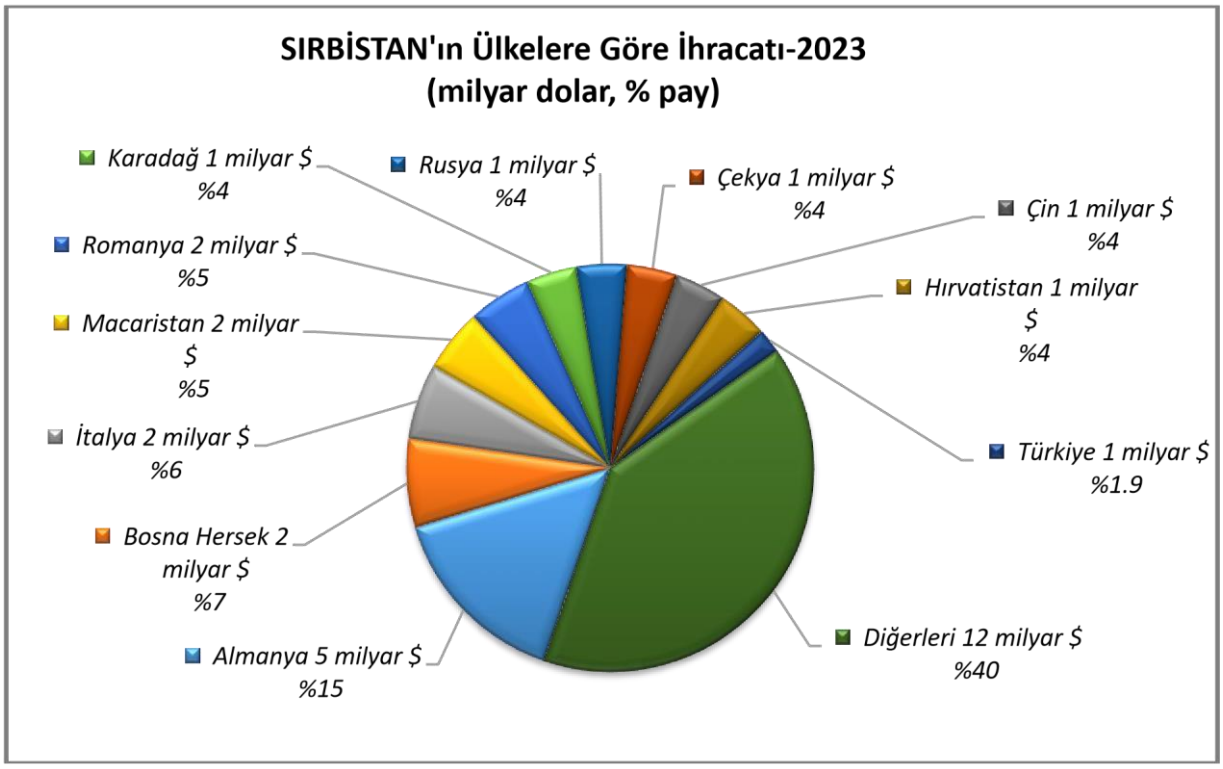

Kaynak:Trademap

Detaylı tablo için tıklayınız

İthalat

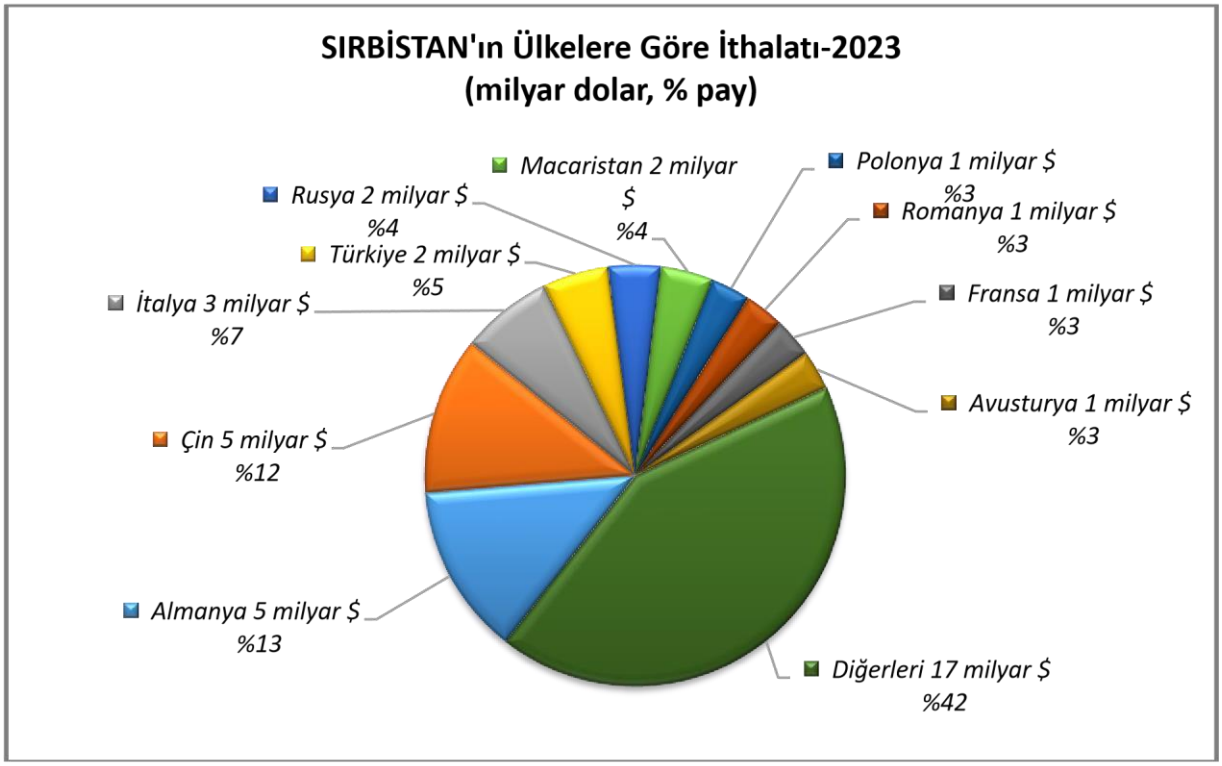

Kaynak:Trademap

Detaylı tablo için tıklayınız

4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Sırbistan, komünist yönetim döneminde dahi uluslararası ticaret konusunda deneyimleri olan ve bu özelliği sayesinde de yabancı yatırımcıları topraklarına çeken bir ülkeydi. 2001 yılında gerçekleştirilen reformlardan sonra Sırbistan, Orta ve Doğu Avrupa'ya gelen doğrudan yabancı yatırımlar açısından önemini artırmıştır. Ülke son yıllarda AB politikalarına ve yasalarına uyum amacıyla birçok alanda yasal düzenleme gerçekleştirmiştir. Bu süreçte yabancı yatırımlar için elverişli bir ortam yaratılmaya çalışılmış ve kısıtlamalar önemsiz bir düzeye gerilemiştir.

2000 yılından bu yana DYY'ın ülkere göre dağılımına bakıldığında AB ülkelerinin toplam yatırımlardaki payının %70 civarında olduğu görülmektedir. Sırbistan Yatırım Ajansı verilerine göre İtalya, Almanya, Avusturya, Slovenya ve ABD en fazla yatırım yapan ilk beş ülkedir. Sırbistan'a gerçekleşen yatırımlar sektör bazında incelendiğinde ise; tekstil ve hazır giyim, otomotiv, gıda-içecek ve tarım, inşaat, elektrik ve elektronik, makine ve ekipmanları, finans sektörleri öne çıkmaktadır.

Sırbistan'ın, aralarında Ülkemizin de bulunduğu 50 ülke ile İkili Yatırım Anlaşması bulunmaktadır.

Yabancı Yatırım Mevzuatı

Sırbistan, yabancı yatırımcıların garanti ve koruma sınırlarını açıkça belirleyen hukuksal düzenlemelere sahiptir. Halihazırdaki Yabancı Yatırımlar Kanunu Sırbistan'daki yatırımların çerçevesini belirlemektedir. Bu kanun, daha önceki kısıtlamaları kaldırmakta, ulusal uygulamayı yabancı yatırımcılara genişletmekte, kar ve kar paylarının transferine veya iadesine izin vermekte, kamulaştırmaya karşı garanti sağlamakta ve ayni sermaye olacak donanımların ithalatının gümrüksüz yapılmasına olanak vermektedir.

Sırbistan'da savunma sektöründe ya da güvenlik nedeniyle yasaklanmış bölgelerde yabancı yatırımcılara işletme kurma hakkı verilmemekle birlikte, Savunma Bakanlığı izniyle sınırlı olarak katılım sağlanabilmektedir.

Sırbistan Yatırım Ajansı-RAS (*http://ras.gov.rs/invest-in-serbia*) yatırımcılara doğrudan bilgi vermekte, Ekonomi Bakanlığı, Özelleştirme Ajansı (*http://www.priv.rs/Welcome*) *da*potansiyel yatırımcılara özelleştirme programları ve yatırım fırsatları konusunda bilgilendirmektedir.

Ülkedeki yabancı yatırımlar 2002 yılında kabul edilen Yabancı Yatırım yasası ile düzenlenmiştir. Hükümetin bu konudaki temel amacı ülkede iş yapmak isteyen yabancı firmalara elverişli bir yasal, ekonomik ve siyasi ortama yaratmaktır. Sırbistan yerel firmalara sunmakta olduğu hak ve yükümlülükleri eşit ölçüde yabancı firmalara da sunmaktadır. Hükümetin uzun vadedeki amacı ise AB yasalarına tam uyumun sağlanmasıdır.

Ülkede iş kayıt işlemleri, gerekli olan bütün belgelerin hazır olması şartıyla yaklaşık 1 hafta-10 gün sürmektedir. Sürecin biraz ağır ve zaman alıcı olması nedeniyle kayıt esnasında yerel bir firmadan yasal danışmanlık almanın faydalı olacağı düşünülmektedir (Sırbistan İş Tescil Ajansı

(Business Registers Agency, www.apr.gov.rs). Mevcut yasaya göre yabancı yatırım yeni bir firma kurulması, mevcut bir firmanın sermayesine katkı sağlanması veya bir firmanın mülkiyet hakkının satın alınması ile gerçekleştirilebilmektedir.

Sırbistan, 2022 yılında 5 milyar dolar ile doğrudan yabancı yatırım çeken ülkeler arasında 44. sıradadır (ABD 285 milyar dolar ile 1., Türkiye13 milyar dolar ile 27., UNCTAD-2024).

2020-2022 döneminde toplam doğrudan yabancı yatırım miktarı 14 milyar dolar olan Sırbistan, 2022 yılında 59 milyar dolarlık toplam yabancı sermaye stoğu ile de dünyada 53. sırada yeralmaktadır (ABD10 trilyon dolar ile 1., Türkiye165 milyar dolar ile 36., UNCTAD-2024).

Sırbistan, Avrupa'ya açılan çoğrafi konumunun sağladığı lojistik avantajlar, Balkan ülkeleri arasında Romanya ve Yunanistan'dan sonra gelen en büyük pazara sahip olması, imzaladığı STA ile 1,3 milyar nüfusluk bir pazara açılımının bulunması, işgücü maliyetlerinin ve vergilerin düşük olması gibi rekabet edilebilir avantaşlar, Hükümet tarafından sunulan destek ve teşvik paketleri gibi nedenlerle yabancı yatırımcılar için dikkat çeken bir Ülkedir.

Sırbistan'da, imalat sektörleri ile bilgi ve iletişim teknolojileri yoluyla yurtdışına hizmet sağlayan/ihracat yapan hizmet merkezlerine, işlenmiş gıda üretimine, otel/konaklama hizmetine ilişkin yapılacak yatırımlara devlet yardımı sağlanmaktadır. Geri ödemesiz nakit teşviği, vergi teşvikleri, arazi ve altyapı teşvikleri, Ulusal İstihdam Servisi tarafından sağlanan destekler Devlet tarafından sağlanan ana teşvik paketlerini oluşturmaktadır.

Doğrudan Yabancı Yatırım İstatistikleri

	2022	**2023***	**2024***	**2025***	**2026***	**2027***	**2028***
Ülke Dışından Gelen Doğrudan Yatırım (milyon $)	4.612,30	4.750,00	4.000,00	4.000,00	3.500,00	3.500,00	3.500,00
Ülke Dışından Gelen Doğrudan Yatırımın GSYİH'ya Oranı (%)	7,26	6,30	4,80	4,40	3,50	3,30	3,10
Ülke Dışına Giden Doğrudan Yatırım (milyon $)	62.954,60	67.705,00	71.705,00	75.705,00	79.205,00	82.705,00	86.205,00
Ülke Dışından Gelen Doğrudan Yatırım Stoku (milyon $)	-112,10	-250,00	-450,00	-400,00	-450,00	-400,00	-400,00

Ülke Dışına Yapılan Doğrudan Yatırım Stoku (milyon $)	-	-	-	-	-	-	-

Kaynak: The Economist Intellegence Unit-EIU, *Tahmini veriler (Nisan 2024)

Serbest Bölgeler

Sırbistan'da halen 8'i faaliyette olan 11 adet serbest bölge bulunmaktadır. Faaliyette olan serbest bölgeler Pirot, Subotica, Zrenjanin, Kragujevac, Sabac, Novi Sad, Uzice, Smederova, açılmayı bekleyen serbest bölgeler ise South, Krusevac ve Svilajnac'dır.

Serbest bölgede faaliyette bulunmakta olan firmalar KDV muafiyeti, vergi indirimi, hammadde, makine, inşaat malzemelerinin ithalat/ihracatında gümrük vergisi indirimi gibi çeşitli imkanlardan faydalanmaktadır. Ayrıca firmaların ofis yeri, atölye, depo temininde de çeşitli kolaylıklar bulunmaktadır.

Buna ek olarak, serbest bölgelerde gerçekleştirilen ithalat ve ihracata herhangi bir sınırlama uygulanmamakta, iç pazar için ithal edilen ürünler de dış ticaret rejimine tabi olmaktadır. Serbest bölgede elde edilen gelirin transferinde herhangi bir kısıtlama bulunmamakta, herhangi bir vergi, gümrük ve ücrete tabi olmamaktadır.

Ayrıntılı bilgilere, Sırbistan Maliye Bakanlığı, Serbest Bölgeler İdaresi (*http://www.usz.gov.rs/eng/pogotnosti.php*) web adresinden ulaşılabilir.

5. TÜRKİYE ile TİCARET

Genel Durum

Gerek ikili ekonomik ilişkiler gerekse Türk ürünlerinin AB'ye ulaşımı açısından Sırbistan Türkiye için kilit bir ülke konumundadır. 2010 yılında iki ülke arasında imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması gereği 2015 yılından bu yana sanayi ürünlerinin karşılıklı ithalatı gümrüksüz yapılmaktadır. Tarım ürünlerinde ise gümrük vergileri kalmakla birlikte, belirlenen bazı ürünlerde "en fazla tercihe şayan ülke" (Most Favored Nation-MFA) statüsü uygulanmaktadır.

Anlaşma, sanayi ürünlerindeki gümrük vergileri, miktar kısıtlamaları ve eş etkili vergi ve önlemlerin kaldırılması başta olmak üzere, ticarette teknik engeller, tarım ürünlerindeki taviz değişimi, hayvan ve bitki sağlığı önlemleri, iç vergilendirme, yapısal uyum, damping, acil durumlar, devlet tekelleri, korunma önlemleri, ödemeler, menşe kuralları, devlet yardımları, fikri, sınai ve ticari mülkiyet hakları, kamu ihaleleri ve kurumsal hükümler konularında düzenlemeler içermektedir. İki Ülke arasındaki STA, 2018 yılında revize edilerek kapsamına hizmet ticareti eklenmiş ve tarım tavizleri her iki taraf için genişletilmiştir. Revize STA 1 Haziran 2019 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Sırbistana ihraç ettiğimiz ürünler arasında kumaş, elektriksiz makineler, kabuklu meyveler, örme eşya, yaş meyve sebze, plastik ve plastik eşya, otomotiv ana ve yan sanayi, demir çelikte

eşya, kağıt ürünleri bulunmaktadır. İthalatımızdaki önemli ürünler ise; demir çelik, petrol yağları, sentetik kauçuk, arıtılmış bakır, bakır alaşımlarıdır.

Türkiye-Sırbistan Dış Ticareti

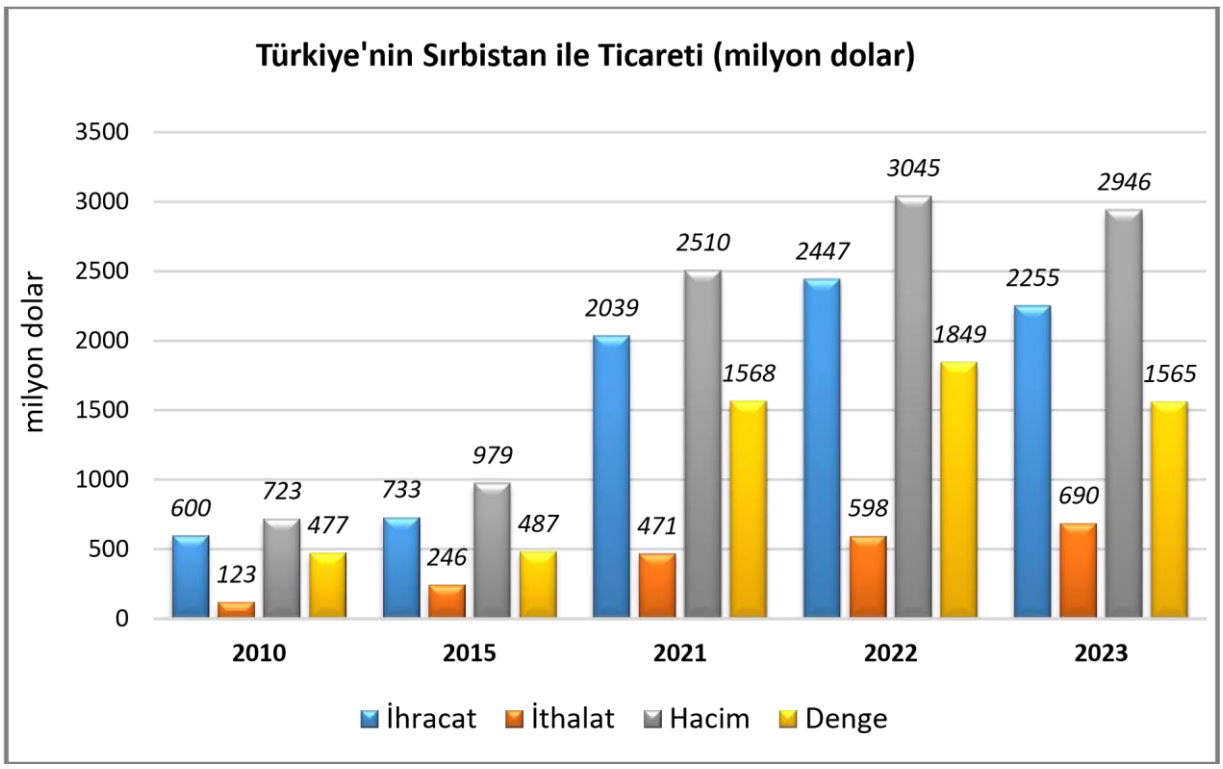

Kaynak: TÜİK

Türkiye'nin Sırbistan'a İhracatında Başlıca Ürünler

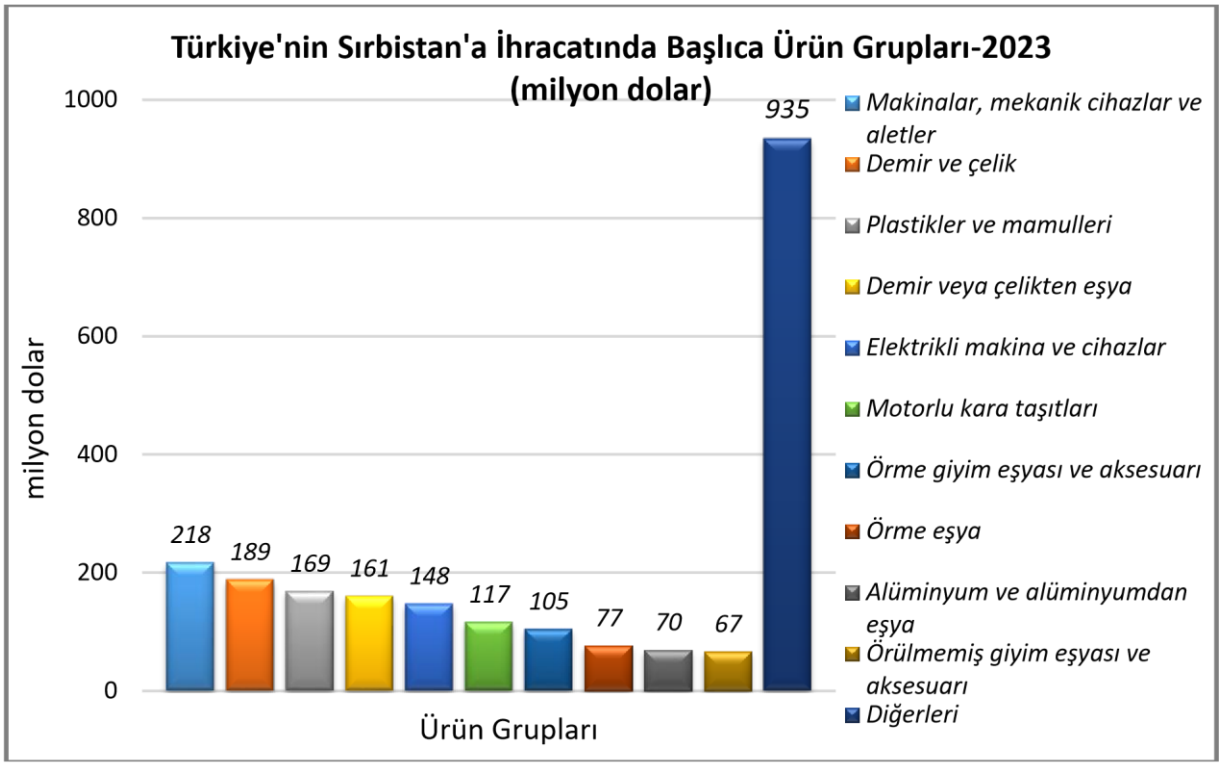

Kaynak: Trademap

Detaylı tablo için tıklayınız

Türkiye'nin Sırbistan'dan İthalatında Başlıca Ürünler

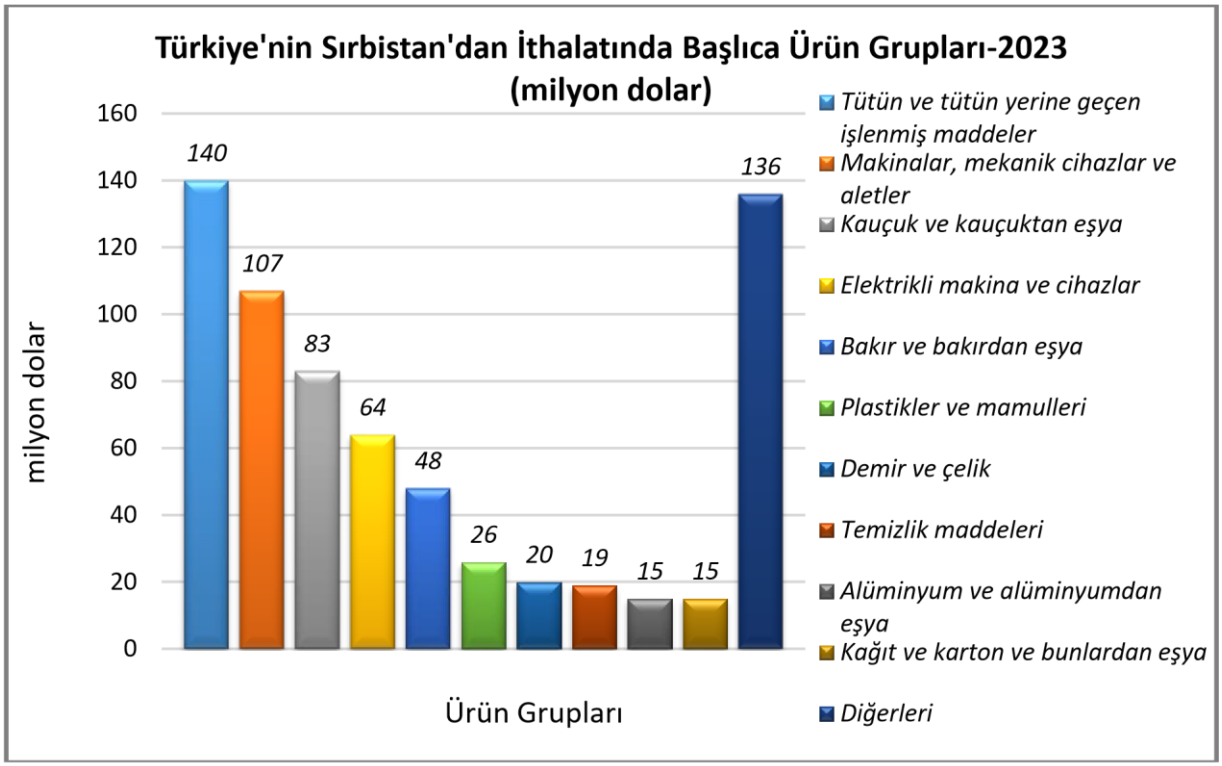

Kaynak: Trademap

Detaylı tablo için tıklayınız

Yatırım İlişkileri

Türkiye'nin 2022 yılı itibarıyla yurtdışına gerçekleştirdiği 51 milyar dolar değerindeki toplam yurtdışı doğrudan yatırım stoğunda Sırbistan, 307 milyon dolar ve %1 pay ile 21. sıradadır. (Hollanda 21,2 milyar $ ile 1., TCMB-2024).

İki ülke arasındaki STA ve iki ülke arasındaki siyasi, ekonomik ve ticari ilişkilerde altın dönemi yaşanıyor olması,Türk yatırımlarının bu ülkede artmasına da ivme kazandırmaktadır.

Otomotiv yan sanayii ve inşaat malzemeleri başta olmak üzere imalat sanayii, müteahhitlik, hazır giyim mağazacılığı, Horeca sektörü (otelcilik, gastronomi, catering), tarım ve hayvancılıkta entegre tesisler, bilgi/iletişim/telekomünikasyon hizmetleri, atık yönetimi ve geri dönüşüm gibi alanlarda Türk firmalarımızın yatırım yapma potansiyelinin bulunduğu düşünülmektedir. Enerji ve Covid-19 salgını ile ön plana çıkan sağlık ve sağlık turizmi sektörleri halihazırda ağırlıklı olarak devlet elindeki alanlar olduğundan yatırım potansiyeli bulunmakla birlikte, gelişmelere bağlı değerlendirilmesi gerekmektedir.

Fuar Katılımları:

T.C. Ticaret Bakanlığı Tarafından 2024 Yılı Destek Kapsamına Alınan Yurt Dışı Fuarlar (Milli/Bireysel): *https://ticaret.gov.tr/ihracat/fuarlar/2024-yilinda-destek-kapsamina-alinan-yurtdisi-fuarlar*

EKLER:

EK-1: Sırbistan'ın İhracatında Başlıca Ürünler (1 000 dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2021	2022	2023	Pay (%, 2023)	Değişim (%, 2022-2023)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		**25 566 161**	**28 565 681**	**30 779 094**	**100,0**	**7,7**
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	1 785 687	1 880 790	2 169 751	7,0	15,4
2716	Elektrik enerjisi	155 946	388 341	1 365 712	4,4	251,7
2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	855 093	1 800 181	1 347 923	4,4	-25,1
8501	Elektrik motorları ve jeneratörler [elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları hariç]	588 011	771 380	954 574	3,1	23,7

4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	853 195	909 923	894 871	2,9	-1,7
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	291 664	505 429	773 622	2,5	53,1
811	Meyveler ve sert çekirdekli meyveler (dondurulmuş)	682 099	612 628	516 115	1,7	-15,8
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	470 025	178 300	507 872	1,7	184,8
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	352 869	385 081	489 381	1,6	27,1
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	444 402	584 698	453 725	1,5	-22,4
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	314 547	358 943	435 581	1,4	21,4
3402	Yıkama, temizleme müstahzarları (sabunlar hariç)	423 584	498 993	427 771	1,4	-14,3
7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik >= 600 mm)	605 857	599 883	416 620	1,4	-30,5
8503	Sadece veya esas itibariyle 85.01 veya 85.02 pozisyonlarındaki makinelerde kullanılmaya elverişli aksam ve parçalar	244 945	319 046	386 644	1,3	21,2
8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	246 547	301 870	367 130	1,2	21,6

Kaynak: Trademap, Sırbistan verileri

<u>EK-2</u>: Sırbistan'ın İthalatında Başlıca Ürünler (1 000 dolar)

GTİP	**ÜRÜNLER**	**2021**	**2022**	**2023**	**Pay (%, 2023)**	**Değişim (%, 2022-2023)**
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		**33 793 017**	**39 756 632**	**39 627 942**	**100,0**	**-0,3**
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	1 341 389	2 293 028	1 936 350	4,9	-15,6

2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	597 950	1 735 790	1 393 909	3,5	-19,7
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	1 077 929	1 268 786	1 251 356	3,2	-1,4
2716	Elektrik enerjisi	165 817	414 163	846 347	2,1	104,4
8703	Otomobiller	641 220	660 296	844 418	2,1	27,9
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	586 329	785 710	604 943	1,5	-23
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	533 643	530 479	569 141	1,4	7,3
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	502 090	533 959	509 980	1,3	-4,5
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	505 856	387 265	403 071	1,0	4,1
2702	Linyit (siyah kehribar hariç)	27 279	145 367	348 228	0,9	139,6
8503	Sadece veya esas itibariyle 85.01 veya 85.02 pozisyonlarındaki makinelerde kullanılmaya elverişli aksam ve parçalar	167 735	235 320	347 832	0,9	47,8
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı (anahtarlar, röleler, sigortalar, fişler, kutular vb.)	307 130	281 632	313 978	0,8	11,5
7408	Bakır teller	280 272	294 965	276 367	0,7	-6,3
3926	Plastikten diğer eşya	220 977	224 945	259 362	0,7	15,3
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler (örneğin; redresörler) ve endüktörler	165 004	227 612	246 136	0,6	8,1

Kaynak: Trademap, Sırbistan verileri

EK-3: Sırbistan'ın Ülkelere Göre İhracatı (1 000 dolar)

Sıra	Ülke	2021	2022	2023	Pay (%, 2023)	Değişim (%, 2022-2023)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		**25 566 161**	**28 565 681**	**30 779 094**	**100,0**	**7,7**
1.	Almanya	3 242 866	3 986 785	4 667 340	15,2	17,1
2.	Bosna Hersek	1 846 745	2 076 842	2 118 738	6,9	2,0
3.	İtalya	2 177 247	2 098 754	1 914 291	6,2	-8,8
4.	Macaristan	1 289 163	1 463 544	1 680 953	5,5	14,9
5.	Romanya	1 410 719	1 267 280	1 543 646	5,0	21,8
6.	Karadağ	969 809	1 083 283	1 317 221	4,3	21,6
7.	Rusya	996 156	1 201 057	1 195 699	3,9	-0,4
8.	Çekya	887 709	902 360	1 173 110	3,8	30,0
9.	Çin	944 547	1 186 102	1 159 902	3,8	-2,2
10.	Hırvatistan	801 607	1 025 032	1 117 502	3,6	9,0
11.	Bulgaristan	828 708	920 509	1 050 505	3,4	14,1
12.	K. Makedonya	963 271	987 230	1 026 117	3,3	3,9
13.	Polonya	895 778	963 192	962 657	3,1	-0,1
14.	Fransa	718 407	879 977	833 690	2,7	-5,3
15.	Avusturya	755 904	877 165	781 246	2,5	-10,9
18.	**Türkiye**	**342 224**	**473 074**	**599 851**	**1,9**	**26,8**

Kaynak: Trademap, Sırbistan verileri

EK-4: Sırbistan'ın Ülkelere Göre İthalatı (1 000 dolar)

Sıra	Ülke	2021	2022	2023	Pay (%, 2023)	Değişim (%, 2022-2023)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		**33 793 017**	**39 756 632**	**39 627 942**	**100,0**	**-0,3**
1.	Almanya	4 457 726	4 676 647	5 203 663	13,1	11,3
2.	Çin	4 158 724	5 139 502	4 801 081	12,1	-6,6

3.	İtalya	2 726 713	2 716 456	2 896 910	7,3	6,6
4.	**Türkiye**	**1 701 794**	**2 123 582**	**1 862 786**	**4,7**	**-12,3**
5.	Rusya	1 806 057	3 043 390	1 724 089	4,4	-43,3
6.	Macaristan	1 422 716	2 134 012	1 658 440	4,2	-22,3
7.	Polonya	1 107 783	1 221 836	1 273 627	3,2	4,2
8.	Romanya	1 001 048	1 022 820	1 175 432	3,0	14,9
9.	Fransa	884 464	1 132 975	1 136 087	2,9	0,3
10.	Avusturya	844 908	1 001 159	1 084 962	2,7	8,4
11.	Bosna Hersek	919 891	1 091 748	1 070 335	2,7	-2
12.	Çekya	786 308	860 959	1 038 976	2,6	20,7
13.	Slovenya	849 514	968 625	1 000 764	2,5	3,3
14.	Hırvatistan	778 205	859 048	919 619	2,3	7,1
15.	Bulgaristan	709 313	867 607	863 886	2,2	-0,4

, Sırbistan verileri

<u>Ek-5</u>: Türkiye'nin Sırbistan'a İhracatında Başlıca Ürünler (1 000 dolar)

GTİP	**ÜRÜNLER**	**2021**	**2022**	**2023**	**Pay (%, 2023)**	**Değişim (%, 2022-2023)**
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		**2 039 246**	**2 447 297**	**2 255 266**	**100,0**	**-7,8**
6006	Diğer örme mensucat	46 631	48 993	55 290	2,5	12,9
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	35 344	43 956	46 754	2,1	6,4
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatta kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	35 917	26 713	37 349	1,7	39,8
7214	İnşaat demiri	28 951	50 826	37 155	1,6	-26,9

7210	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri, genişlik ≥600 mm (kaplanmış)	28 634	64 206	36 256	1,6	-43,5
7604	Alüminyumdan çubuklar ve profiller	36 948	42 432	35 397	1,6	-16,6
7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik >= 600 mm)	15 069	44 291	35 199	1,6	-20,5
0805	Turunçgiller (taze/kurutulmuş)	32 134	30 238	33 944	1,5	12,3
8703	Otomobiller	28 832	49 811	32 625	1,4	-34,5
8702	10 veya daha fazla kişi taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	31 854	35 719	32 488	1,4	-9,0
8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	26 720	30 944	31 951	1,4	3,3
3920	Plastikten diğer levha, plaka, şerit, film, folyo (gözeneksiz)	30 961	38 549	31 364	1,4	-18,6
9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	26 422	30 785	28 982	1,3	-5,9
4411	Ağaçtan veya diğer odunsu maddelerden lif levhalar	13 168	21 751	28 412	1,3	30,6
3402	Yıkama, temizleme müstahzarları (sabunlar hariç)	19 110	26 434	28 327	1,3	7,2

, TR verileri

<u>Ek-6</u>: Türkiye'nin Sırbistan'dan İthalatında Başlıca Ürünler (1 000 dolar)

GTİP	**ÜRÜNLER**	**2021**	**2022**	**2023**	**Pay (%, 2023)**	**Değişim (%, 2022-2023)**
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		**471 001**	**598 093**	**690 384**	**100,0**	**15,4**
2402	Tütün/tütün yerine geçen maddelerden purolar, sigarillolar ve sigaralar	71 396	114 375	137 956	20	20,6

8421	Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya arıtılmasına mahsus makina ve cihazlar	57	40 511	66 165	9,6	63,3
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	43 883	45 174	54 820	7,9	21,4
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	0	0	43 219	6,3	0,0
3402	Yıkama, temizleme müstahzarları (sabunlar hariç)	18 559	15 063	18 903	2,7	25,5
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	7 221	8 106	18 217	2,6	124,7
8413	Sıvılar için pompalar (ölçü tertibatı olsun olmasın) ve sıvı elevatörleri	20 513	19 081	17 430	2,5	-8,7
7210	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri, genişlik ≥600 mm (kaplanmış)	12 391	21 707	16 359	2,4	-24,6
8501	Elektrik motorları ve jeneratörler [elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları hariç]	6 768	8 276	15 221	2,2	83,9
1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları ve bunların fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	7 184	2 651	14 932	2,2	463,3
2309	Hayvan gıdası olarak kullanılan müstahzarlar	9 885	12 653	14 358	2,1	13,5
4016	Sertleştirilmemiş vulkanize kauçuktan diğer eşya	7 880	9 501	14 132	2,0	48,7
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler, rezistanlar	17 679	14 301	13 340	1,9	-6,7
4810	Bir veya iki yüzü kaolin (Çin kili) veya diğer inorganik maddeler ile sıvanmış kağıt ve kartonlar	7 065	17 692	10 649	1,5	-39,8

8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı (anahtarlar, röleler, sigortalar, fişler, kutular vb.)	4 068	6 195	9 753	1,4	57,4

KAYNAK: TUIK, IMF, EIU, T.C Merkez Bankası, Trademap